

Asia: VN/22264/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Monika-Naiset liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa.

Esityksen keskeinen sisältö: Hallitus esittää järjestämislain 56 a §:ää muutettavaksi niin, että hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä eivät olisi enää jatkossa velvollisia järjestämään välttämättömäksi arvioituja kiireettömiä terveydenhuollon palveluja paperittomina Suomessa eläville ihmisille.

Nykyisen, vuodesta 2023 lähtien voimassa olleen lain nojalla paperittomilla Suomessa elävillä henkilöillä on oikeus sekä välttämättömään että kiireelliseen hoitoon. Hallituksen esityksessä oikeus terveydenhuoltoon rajoitettaisiin koskemaan ainoastaan kiireellistä hoitoa. Esityksessä lakimuutosta perustellaan vedoten valtion heikentyneeseen taloustilanteeseen sekä terveydenhuollon kantokyvyn varmistamiseen. Tavoitteena on myös ulkomaalaislain vastaisen maahantulon hillitseminen.

Monika-Naiset liiton kanta:

Monika-Naiset liitto ry ei kannata hallituksen esitystä kaventaa paperittomien ihmisten oikeuksia päästä terveydenhoidon palveluihin.

Esitetty lakimuutos on selvä heikennys suhteessa perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten asettamiin velvoitteisiin. (s.19) Petteri Orpon hallitus käynnisti syksyllä 2023 hankkeen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhdenvertaisuuden edistämisyhtymien näkökulmasta lausuttavana oleva lakiesitys on varsin ongelmallinen. Oikeus terveydenhoitoon on jokaisen ihmisen perusoikeus alkuperään katsomatta.

Hallituksen esityksessä ei esitetä uskottavia ja riittäviä perusteita sille, että osa paperittomina elävistä henkilöistä tulisi rajata välttämättömän terveydenhuollon ulkopuolelle. Nykyinen laki, jossa paperittomilla ihmisillä on kiireellisen hoidon lisäksi oikeus välttämättömään hoitoon, on ehtinyt olla voimassa vain puolitoista vuotta. Uuden lain vaikutuksia ei näin ollen ole ehditty arvioimaan. Ei voida esimerkiksi todeta, että oikeus välttämättömään hoitoon olisi lisännyt ulkomaalaislainsäädännön vastaista maahantuloa. Kansainvälisistä selvityksistä ei ole saatu näyttöä siitä, että oikeus välttämättömiin terveyspalveluihin olisi merkittävä veto- tai pitotekijä maahan tuleville.

Tarvetta rajata paperittomien oikeutta terveydenhoitoon perustellaan valtion talouden heikentyneellä tilalla, mutta esityksessä ei osoiteta tutkimukseen perustuvaa näyttöä rajauksen positiivisista taloudellisista vaikutuksista. Vuonna 2022 Suomessa arvioitiin olevan yhteensä noin 3 000-6 000 paperitonta tai paperittoman kaltaisessa tilassa olevaa ihmistä. Selvityksessä esitettyjen tietojen mukaan tämän ryhmän terveydenhuollon palveluiden käyttö on ollut vähäistä. Ei siis voida katsoa, että välttämättömän hoidon epääminen paperittomilta henkilöiltä toisi merkittäviä säästöjä valtion talouteen.

Toteutuessaan uusi lainsäädäntö rajaisi oikeutta päästä terveydenhuollon piiriin ihmisiltä, jotka ovat valmiiksi heikossa asemassa. Kuten esityksen selvitysosassa todetaan, todennäköistä on, että välttämättömään hoitoon pääsyn estäminen johtaisi monessa tapauksessa henkilön terveydentilan heikkenemiseen ja lopulta kiireellisen hoidon tarpeeseen. Kiireellisen hoidon toimenpiteet ovat raskaampia ja pitkäkestoisempia, kuin ajoissa annetun välttämättömän hoidon. Näin ollen esitetty lakimuutos, vastoin tavoitettaan, voisi heikentää terveydenhuollon kantokykyä.

Monika-Naiset liitto ry on huolissaan esitetyn lain vaikutuksista kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevien oikeuksiin. Osa paperittomina Suomessa elävistä henkilöistä on perheellisiä. Vaikka alaikäiset olisivat edelleen esitetyn lakimuutoksen jälkeen oikeutettuja välttämättömään hoitoon, voi hoitoon pääsyn estäminen heidän vanhemmiltaan, vanhemman terveysongelmien kasautuessa, vaikuttaa hyvin negatiivisesti myös lapsiin. Esityksessä todetaan myös, että lakiehdotuksella voisi olla kielteisiä vaikutuksia ihmiskaupan sekä työperäisen hyväksikäytön ehkäisyyn ja torjumiseen, sillä se vaikeuttaisi henkilöiden tavoittamista ja hyväksikäyttötilanteiden tunnistamista.

Monika-Naiset liitto katsoo, että esitys on selvä heikennys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen eikä esityksellä todeta vakuuttavasti, että muutoksella saavutettaisiin merkittäviä säästöjä tai vähennyksiä veto- tai pitovoimatekijöihin terveydenhuollon suhteen. Monika-Naiset liitto ei kannata lakimuutosta.

Tuominen Jenni

Monika-Naiset liitto ry - Ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntija

Johanna Snellman, Kehittämispäällikkö Satu McLaughlin